

מאורה

מאורה זו אומרים גם בשבת פרשת בהעלותך

סימן: א"ב, אפרים בר רבי יצחק

אֲשֶׁר יֵצֵר / אור וְצַר /	וְנִרְעוּרְכִים לָהּ לְפָנַי
בְּנֵי יִצְהָר / לָהּ צִהָר /	הֵלֵא מִמֶּךָ מְאוֹר עֵינַי
גְּבוּל שְׁמֵשׁ / לָהּ יִשְׁמֵשׁ /	וּמָה יִפּוּ לָהּ שְׁמֵנִי
דְּבַרְךָ אור / וּמָה מְאוֹר /	אֲשֶׁר עָרְכוּ לָהּ כִּהְנֵי
הֵלֵא תְהִלָּךְ / אֵל מְלֶךְךָ /	בְּעֵמוּד הָאֵשׁ לְפָנַי

וּמִי יֵאִיר / לָהּ, מְאִיר / וְאַתָּה נְרִי יְיָ

אשר יצר אור וצר. הקב"ה שיצר חמה ולבנה, לא נתאווה אלא לאור שישראל מדליקין לפניו; וזהו 'ונר עורכים לך לפני', שהוא המז לאור המנורה. 'צר ואור' - לבנה וחמה. בני יצהר. הכהנים, בני אהרון ובניו - שנמשחו בשמן המשחה. [ופ"ז הכהנים שהם בני יצהר, לא דק, שבני יצהר היו לויים]. לך צוהר. היו מאירין לפני הקב"ה כאבן טובה, אי נמי- לשון אור וזוהר; כלו' אע"פ שממך הוא מאור עיני, שאתה מאיר לנו, אעפ"כ ציוית לכהנים שידליקו נרות לפניך. גבול שמש. שהוא האור היותר גדול בשמים ובארץ, והוא משמש לפני הקב"ה. ומה יפו לך שמני. כלו' ויותר מאור השמש, יקר בעיניו יתברך אור שמן המנורה. דברך אור. דיבורך אור; כלו' הלא דיבורו יתברך כולו אור, ומדיבורו נברא האור. מה מאור. ומה מאוד מאירות לפניו הנרות אשר ערכו כוהני. הלא תהלך. כלו' הלא הלכת לפני בעמוד אש להאיר הלילה; וא"כ מי יאיר לך, ואתה הוא המאור לכל העולם; אלא שציויתני להאיר לך בעוה"ז, כדי שתאיר לפני בעוה"ב, וזהו 'אתה נרי יי', ועי' במסכת מנחות (פ"ט).

זְבוּל מְקַדֵּשׁ / אֲשֶׁר יְחַדֵּשׁ / וּמִמֶּנּוּ אֹר יִקְרוּת
 חֲזוֹת אֲשַׁנֵּב / וְחִלּוּנָיו / שְׁקוּפִים בְּפָנֵי הַמְּאֹרוֹת
 טָהַר טוֹהַר / וְהִזְהַר / לָךְ בְּחֻשְׁכָּה אֹרוֹת
 יִקְרַח חֲסִידָךְ / לְאִישׁ חֲסִידָךְ / בְּלֹאוֹתָיו לָךְ מְאִירוֹת
 כְּאֶהְבֶּתְךָ / וְחִבַּתְךָ / תִּצְוֶה לְעֶרְךָ נֵרוֹת
 לָךְ אֵימָה / בְּאִישׁוֹן, יוֹם / שְׁמֵשׁ וּמַגֵּן יְיָ

וּמִי נְאִיר / לָךְ, מְאִיר / וְאַתָּה נֵרִי יְיָ

זְבוּל מְקַדֵּשׁ. פי' בית המקדש. אֲשֶׁר יְחַדֵּשׁ. לעתיד לבא. וּמִמֶּנּוּ אֹר יִקְרוּת. רמז שיבהיק אורו של בית המקדש כל כך, עד שיכהה גלגל חמה; כדכתיב (זכריה יד, ו) "אור יקרות וקיפאון", אור שהוא יקר בעה"ז - שהוא אור החמה - יהיה קפוי לעוה"ב. [ופ"ז על מקדש ראשון; ולא משמע כן.] חֲזוֹת אֲשַׁנֵּב. כמו "בעד האשנב נשקפה" (שופטים ה, כה); כלו' החלונות היו שקופים [פי' רחבים] מבחוץ, ואטומים [פי' קצרים] מבפנים. בְּפָנֵי הַמְּאֹרוֹת. הן חמה ולבנה; שלא יאירו פנימה, להודיעך שאיננו צריך לאורה. טָהַר טוֹהַר. הקב"ה הוא טהרת כל טוהר וזוהר, וא"כ לפניו חשכה כאורה; ו'טוהר' לשון אור בהיר, כמו 'שרגא בטיהרא' (שבת סג.). יִקְרַח חֲסִידָךְ. כבוד הכהונה, שהיא מידת חסדו של הקב"ה. לְאִישׁ חֲסִידָךְ. נתת לאהרון, שנקרא 'איש חסידך' - שנאמר (דברים לג, ח) "תומיך ואוריך לאיש חסידך". בְּלֹאוֹתָיו לָךְ מְאִירוֹת. מבלויי בגדי כהונה היו עושין פתילות לנרות המנורה, כדתנן בפרק 'החליל' (סוכה ה, א). כְּאֶהְבֶּתְךָ. ב-כ', משום ה'א"ב'; כמו שאהבתך וחִבַּתְךָ לנו, ציויתנו לערוך נרות לפניך, ולא שאתה צריך להם. כִּי לָךְ אֵימָה בְּאִישׁוֹן יוֹם. כלו' אפילו בחשכת לילה, לפניך יום. שְׁמֵשׁ וּמַגֵּן ה'. כי שם ה' מאיר כשמש, ומגן הוא לכל החוסים בו. [ופ"ז שפירש על מלך המשיח, לא משמע לי - כלומר לא סבירא לי.]

מְלוֹן שְׂדֵי / בֵּין שְׂדֵי / וְהִיא לְעֵד נֵר מְעָרָב
 נֹת בֵּית / כְּאוֹר זֵית / לְנֵר אֱלֹהִים, מְלֶךְ רַב
 סְפוֹת חֶלֶק / בְּנֵר דּוֹלֵק / וְלֹא יִכְבֶּה כִּכְל חֲבֵרִיו
 עֲרִיכְתּוֹ / כְּמִדְתּוֹ / חֲצִי רִבְע בְּמִשׁוּרָיו
 פְּנֵת עָרָב / הֵלֵא יִקְרָב / לְהִדְלִיק בּוֹ כִּכְל עֲבָרִיו
 צְבָאוֹתָיו / וְנִפְלְאוֹתָיו / לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר יְיָ

וּמִי יֵאִיר / לָךְ, מְאִיר / וְאַתָּה נֵרִי יְיָ

מְלוֹן שְׂדֵי בֵּין שְׂדֵי. כלו' שהשכינה שרתה בין שני בדי הארון; שנקראו 'שדיים', ע"ש שהאריכו הבדים ובלטו מן הפרוכת כשני שדיים. 'מלון'- לשון לינה. והיה לעד נר מערב. פי' נר מערבי, שהוא נר האמצעי, היה לעדות שהשכינה שרתה בישראל; כדאיתא במנחות (פג): "מחוץ לפרוכת העדות" (ויקרא כד, ג) - אמר רבה מאי 'עדות'? זה נר מערבי, שנותן בה שמן כמידת חברותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים; כדמפרש ואזיל. נוות בית. ישראל נקראו כן, לפי שהם לפניו יתברך כבן בית. 'נוות' לשון 'נווה'. כאור זית. ישראל נמשלו לזיתים, שנאמר (ירמיה יא, טו) "זית רענן.. קרא ה' שמך"; שכמו שעץ הזית אינו מקבל הרכבה, כך ישראל אינם מקבלים עליהם עול אלוהים אחרים. [ופ"ז על שמן המנורה; ולא נ"ל]. לנר אלוהים מלך רב. לכך בחר הקב"ה, שהוא מלך, בישראל, להיותם נר אלוהים. או ירמוז 'נר אלוהים' לנשמת ישראל, שהיא חלק אלוה ממעל. ספות חלק בנר דולק. נתנו בנר מערבי כל-כך שמן כמו באחרים, לא פחות ולא יותר. ולא יכבה ככל חביריו. ואעפ"כ, לא כבה בכיבוי הנרות האחרות. 'ספות'- נתינה, בלשון תלמוד (פסחים ג): חצי רובע. חצי לוג לכל נר ונר; וכך היה שיעור הדלקתן אפי' ללילי טבת, ואף בזמן הקיץ לא פחת ממידה זו. במשוריו. לשון מידה. פינת ערב. כלו' בין הערבים, כשפנה היום. הלא יקרב. הכהן, להדליק הנרות ולהיטיבן; שנאמר (שמות ל, ח) "ובהעלות אהרון את הנרות בין הערבים". צבאותיו ונפלאותיו. פי' צבאותיו ע"י נפלאותיו, שאומרים 'לכו ונלכה וכו'.'

קְנָה מְקַשָּׁה / פְּנֵי נְשִׂיָה / לְמוֹל פּוֹנָה, לְמַעַרְבוֹ
 רֵאשׁוֹן הוּא / בְּאוֹרְהוּ / וְאַחֲרוֹן הוּא בְּהִטִּיבוֹ
 נְשִׁיעֵי עֵד / בְּבֵית מוֹעֵד / לְיִשְׂרָאֵל עִם קְרוֹבוֹ
 תַּחֲלָה לְכֹל / וְלֹא יָכוֹל / מְאוֹר נִגְהָ בְּשִׁלְהֵבוֹ
 אֲשֶׁר בִּרְכוֹ / לְפִי עֲרָכוֹ / לְהַעֲלוֹת נֵר בְּלִהְבוֹ
 פְּלֹאֲתָיו / וְעִדוֹתָיו / לְבֵן נִבְחָר לוֹ בְּטוֹבוֹ
 רְצוֹן שׁוֹכֵן / כְּבֵן סוֹכֵן / אֲשֶׁר אָבִיו לֹא עֲצָבוֹ
 יְדִיד מְשַׁעֲשַׁע / בְּהַ נוֹשֵׁעַ / כִּיּוֹנֵק וְאָבִיו אָהֵבוֹ
 מִשֹּׁה אֱלִיו / חֶסֶדְהָ עָלָיו / בְּאוֹר פְּנֵיהָ יֵי

וּמִי יָאִיר / לָהּ, מְאִיר / וְאַתָּה גְּרִי יֵי

קְנָה מְקַשָּׁה. קנה המנורה, שהיתה מקשה כולה. פְּנֵי נְשִׂיָה. ששת הקנים פונים לנר מערבי, להודיע כי לא לאורה הוא צריך. ולמ"ד (במנחות צח:) צפון ודרום מונחים, נר הקנה האמצעי קרוי 'מערבי', ע"ש שהיה פיו כנגד מערב - וכל שאר הנרות כלפי האמצעי; ולמ"ד מזרח ומערב מונחים, קרוי 'מערבי' נר שני שבצד החיצון - שהוא במזרח; ולפי"ז הפייטן סבר כמ"ד צפון ודרום מונחים. והרמב"ם ז"ל פירש (פיה"מ תמיד ג, ט) כי הנר השביעי שבצד מערב נקרא 'מערבי', וכולן פונות לשם; וא"כ לפי"ז אפשר שהפייטן סבר כמ"ד מזרח ומערב מונחים. וסוגיא דעלמא אזלא שהאמצעי נקרא 'נר מערבי', אע"פ שאינו הלכה. שוב מצאתי: קנה האמצעי הוא כנגד יום השבת, וכנגד ארץ ישראל - שהוא האקלים השביעי, וירושלים הוא הנר מן הקנה האמצעי; ולזה הקנה האמצעי היה בה שפע שמן לכל הנרות, והיה מאיר יותר מכל הנרות; ולדעתי שמשום זה נקרא 'נר מערבי', ע"ש ארץ ישראל - שנקרא 'מערבי', וע"ש השכינה שנקראת 'מערב'. רֵאשׁוֹן הוּא בְּאוֹרְהוּ. נר המערבי הדליק תחילה. וְאַחֲרוֹן הוּא בְּהִטִּיבוֹ. נר המערבי היה מיטיב באחרונה, לפי שמצאו עדיין דולק. שְׁבִיעֵי עֵד. נר המערבי, שהוא האמצעי, נקרא 'שביעי' - שלשה מכאן ושלשה מכאן. וכן ארץ ישראל, שהוא באמצע העולם, נקרא 'אקלים השביעי'. עֵד. הוא היה עדות ששכינה שרתה בבית המקדש; וזהו 'בבית מועד' - ששם נועד הקב"ה לישראל. תַּחֲלָה לְכֹל. נר המערבי הדליק קודם לכולן. וְלֹא יָכוֹל. ולא כבה מאור שלהבו עם האחרים. אֲשֶׁר בִּרְכוֹ. הקב"ה נתן ברכה בנר מערבי, להאריך באורו יותר מכולן. לְפִי עֲרָכוֹ. פי' שהיה דולק לפי ערכו הצריך לו. וזהו עד שהיטיב הנרות, וחזר והדליקן מאורו; וזהו 'להעלות נר בלהבו'. לְבֵן נִבְחָר. זה ישראל. רְצוֹן שׁוֹכֵן. הקב"ה, שנקרא 'שוכני סנה' (דברים לג, טז), רצונו ונחת רוחו בישראל. כְּבֵן סוֹכֵן. לשון "סוכנת" (מ"א א, ב), כלו' כבן שאביו נהנה ממנו תמיד; ולכן לא עצבו מימיו. יְדִיד מְשַׁעֲשַׁע. ישראל נקראו 'ידידים', והקב"ה משתעשע בהם.

בְּנֵה אֲרִיאֵל / וְחִישׁ גּוֹאֵל / שְׁלַח אֵלַי מִמָּוֶה פְּדוּת
 רְצֵה וְהִצֵּא / לְעַמְּךָ פְּצֵה / פְּדֵהוּ מִן יַד עֲבָדוֹת
 רַבּוֹת חֲסֵדוֹ / לִבֶּן יְדִידוֹ / לְנִהְגֵהוּ מִכְּבָדוֹת
 יַחֲלִצֵהוּ / וַיִּפְצֵהוּ / יְרִיצֵהוּ מִבּוֹר וְדוֹת
 יִצּוֹ אֹרוֹ / לִבֶּן בְּכוֹרוֹ / חֲבוּשׁ-מְזוֹרוֹ בְּכָל מְרָדוֹת
 חֲסָדִים גָּמַל / כְּמוֹ מִתְמוֹל / בְּמִשְׁכָּנֹתֶיךָ יְדִידוֹת
 קָנִי מְנוּרָה / אֲשֶׁר לְאוֹרָה / עוֹד תִּהְיֶה לִי לְעֵדוֹת
 אֲנִי מְקַדֵּשׁ / לְאוֹר חֲדָשׁ / וְעַלִּי יִזְרַח יְיָ

ומי יאיר / לך, מאיר / ואתה נרי יי

אור חדש על ציון תאיר, ונזכה כלנו מהרה לאורו.
 ברוך אתה יי יוצר המאורות.

.....
בנה אריאל. בית המקדש היה רחב מלפניו וצר מאחוריו כארי. והאש רבוצה על המזבח בדמות אריה. **פצה.** לשון הצלה. **לנהגהו מכבדות.** להוציאו מעול מלכויות. **מבור ודות.** שניהם לשון בור; והוא כינוי לגלות. **חבוש מזורו.** רפא מכתו. **בכל מרדות.** בכל מיני ייסורין. **אני מקודש.** מוכן ומעותד אני - כנסת ישראל. **לאור חדש.** אור ששת ימי בראשית, שנגנז לצדיקים לעתיד לבא. **ועלי יזרח ה'.** על דרך שנאמר (ישעיה ס, יט) "לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם.. והיה לך ה' לאור עולם". **ושם המיסדו אפרים ב"ר יצחק.**

אהיה אסיר תודה לקבל הערות, הארות, והמלצות

על מנת שאוכל לתקן ולשפר

israelimf@gmail.com